

Tankin täydeltä valkoista kultaa

Moni vielä nukkuu, kun Osmo Melanen kurvaa maitoautonsa reitin ensimmäisen tilan pihaan.

RUOKOLAHTI-TAIPALSAARI-IMATRA (MT)

Tie polveilee läpi keväisen aamun kuulaan vihreyden. Aurinko valaisee jo kirkkaasti. Kun kello näyttää puolta kahdeksaa, vastaan on valtatien jälkeisellä runsaan tunnin matkalla tullut vain yksi auto.

”Rauhassa täällä saa yleensä ajella”, Osuuskunta Tuottajain maidon alueella Etelä-Karjalassa liikennöivä **Osmo Melanen** toteaa.

Se on yksi työn eduista. Maitokuskin ei juuri tarvitse ruuhkissa ajaa. Muita bonuksia ovat kauniit maalaismaisemat ja hyväkuntoiset tiet. Lisäksi välillä voi saada kahvit maidonkeruun lomassa.

”Samoja maisemia jaksaa katsella, koska luonnossa tapahtuu melkein koko ajan. Syksyn pimeät, talven liukkaat ja kesäisen aamuyön pitkät varjot ovat tämän työn rikkaus.”

Reittien varrella Melanen on nähnyt myös karhuja, susia ja ilveksiä. Nekin liikkuvat silloin, kun muut ovat hiljaa.

Ei pelkkää ajamista

Maitotilalla kuljettaja laskeutuu hystistä, vetää letkun maitohuoneeseen ja imaisee lastin säiliöautoon. Pihassa ei viivytäkauan, sillä maitoa virtaa kyytiin 600 litraa minuutissa.

Jokaisella tilalla kuljettaja kurkistaa tankkiin, tekee aistinvaraisen arvion ja nappaa pipetillisen maitoa talteen antibioottitestausta varten.

Testien avulla minimoidaan vahinko silloin, jos maitolastin on jostain syystä joutunut lääkejäämiä. Tätä tapahtuu Valion mukaan silloin tällöin, mutta harvemmin kuin viikoittain.

Liikenneoitsijä vastaa maidosta tilalta meijeriin asti. Melasen yritys kuljettajaa täyden yhdistelmällisen maitoa Joensuuhun kolme kertaa kahden vuorokauden aikana.

Tuottajalle helppo markkinoitava Valion tiloilta kerätään keskimäärin runsaat 1100 litraa maitoa tilaa kohden.

Periaate on kerätä kaikki Valion tuottajien maito. Pienin joka toinen päivä kerättävä määrä on 80 litraa, kertoo kuljetuspäällikkö **Petteri Laine**.

”Markkinointi on tosi helppoa. Tavara haetaan pois joka toinen päivä automaattisesti ja tili tulee säännöllisesti”, toteaa ruokolahtelainen maidontuottaja **Heikki Liukkonen** tyytyväisenä.

Hän nauttii siitä, että maidontuottajana työt ja työnjohto ovat omissa käsissä.

Ruokolahtelainen **Mika Siitonen** kaipaa tuottajien työlle lisää arvostusta. ”Välillä ohikulkijat pysähtyvät katselemaan ja kuvaamaan lehmiä. Se piristää.”

Lähes jatkuvasti liikenteessä

Melasen kuljetuksen maitoauto on yksi tasan sadasta Valion maitoa kuljettavasta autosta. Määrä vähenee vuosittain niin kuin tilatkin.

Kaikki autot ovat yksityisten liikenneoitsijöiden omia. Osuuskunnat omistavat säiliön ja keruulaitteiston.

Maitoautot ovat yleensä varsin uusia,

sillä kaluston oikkuiluun ei ole varaa. Melasen Mercedes on joka päivä ajossa 20 tuntia ja kilometrejä kertyy vuodessa 300 000.

”Auto kestää 2–3 vuotta, sitten on vaihdettava uuteen.”

Melasen lisäksi yrityksessä työskentelee neljä muuta kuljettajaa. ”Tämä tuntuu olevan haluttua työtä. Kuljettajia on löytynyt mukavasti ja vaihtuvuus on pientä.”

Säännöllisesti, säätä kuunnellen

Työn vähemmän mukaviin puoliin kuuluvat yövuorot, aikaiset herätykset ja huonot kelit.

”Maitoa haetaan kaikkina vuorokauden aikoina, joka päivä, säällä kuin säällä”, Melanen kiteyttää.

Maito on haettava säännöllisesti, jotta tilojen lypsytmi pysyy ja tilasäiliöön mahtuu taas uusi lypsykerta.

Koko ikänsä maitoa kuljettanut mies suhtautuu luonnonilmiöihin varsin rauhallisesti.

”Stressiä ei pidä ottaa. Keli otetaan huomioon, mutta koko ajan mennään eteenpäin.”

Laineen mukaan maitoautojen reiteillä on paikkoja, joihin jopa hiekoituska-lusto kieltäytyy ajamasta.

Pohjoisimmassa Lapissa kipakat pakkaset panevat auton ja välillä kuljetajankin koville. Kauimmasilta tiloilta Oulun meijeriin on matkaa lähes 700 kilometriä.

Saimaan rantamilla kulkevan Melasen reitin vaikeimpia paikkoja ovat mäki-set ja kaltevat tiet jäisillä keleillä. Niistä selvittää yleensä viimeistään laittamalla pyöriin ketjut. ”Niillä mennään perille varmasti.”

Myrskyt riuhtoivat myös rutineja

Eniten säännöllisyydestä jouduttin

poikkeamaan vajaat pari vuotta sitten Asta- ja Veera-myrskyjen myllätyä seu-dulla.

Tiet saatiin auki muutamassa päiväs-sä, mutta osalla tiloista keräily taukosi pariksi viikoksi sähkökatkon vuoksi.

Mieleenpainuvia hetkiä mahtuu uraan muitakin.

Muutaman kerran tienlaidassa on räjähtänyt miina, kun maitoautoa on sotaharjoituksessa luultu maaliosaston autoksi. ”Vahingoilta on onneksi vältyty”, Melanen naurahtaa.

Kerran emäntä tuli kuljettajaa vastaan pihalla keskellä yötä ja pyysi avuksi va-sikkaa vetämään.

”Isäntä oli pois kotoa, eikä hän saanut kookasta vasikkaa yksin ulos. Jaloissa oli ketjut valmiiksi vetämistä varten. Kun vasikka oli syntynyt, keittiössä odotti kahvi.”

Muutos tuntuu kuskin puserossa

Maitokuski näkee aitiopaikalta maaseu-dun muutoksen.

Maitotilojen lisäksi kovaa vauhtia harvenevat koulut, kyläkaupat ja muut palvelut. Tulevassa iltavuorossa maito haetaan taas yhdeltä tilalta viimeisen kerran.

”Se on haikaa”, Melanen sanoo vaka-vana.

Onneksi reiteille mahtuu myös tilo-ja, joissa nuori polvi tarttuu rohkeasti toimeen, jatkaa ja laajentaa. Maidon hakeminen ensimmäistä kertaa uudesta maitohuoneesta on juhallinen hetki.

”Silloin siellä on varmasti myös isäntä ja emäntä paikalla. Fiilis on hieno, var-masti myös heillä.”

Paluupostissa juustoa ja tarvikkeita

Kun maito virtaa tilasäiliöstä auton säi-liöön, kuljettaja piipahtaa välillä auton kyljessä olevalla luukulla.

Siellä kulkevat tuottajamyyrmälästä tilatut tuotteet. Maitohuoneeseen nostetaan paluupostissa juustoja, pesuaineita ja paalinarua, välillä rehuakin.

”Tämä on tosi hyvä palvelu. Meiltäkin on tuottajamyyrmälään 80 kilometriä”, pojan ylioppilasjuhliin juustoja tilannut ruokolahtelainen **Sirpa Pellinen** kiittää.

Postilaatikkoon kuski tiputtaa tuloseen maitomäärästä sekä Valion tuotta-japostia.

Kymppitonnin kuorma koossa

Aamulla viideltä alkanut kierros Ruo-kolahdella, Taipalsaarella ja Imatralla päättyy iltapäivällä kolmen maissa.

Takana on 22 tilaa ja noin 400 kilome-triä. Tankissa ja perävaunussa hölskyy yhteensä 35 000 litraa, eli yli 10 000 eu-ron arvosta maitoa. Lasti viedään Valion juustolaan Joensuuhun, missä siitä teh-dään muun muassa Polar-juustoa.

Auto palaa lähtöpiisteeseen Parikkalan Särkisalmelle kahdeksalta illalla. Silloin ratin taakse hyppää uusi kuljettaja, joka kiertää toisen reitin tiloja aamuvuiteen. Tällä välin tilasäiliöt jo täyttyvät uudel-leen Ruokolahden reitillä.

TERHI TORIKKA

KOMMENTTI

Pienistä puroista

Päivä maitoauton kydyissä Saimaan rantoja pitkin mutkittelevilla teillä muistuttaa, että suuri osa suomalai-sesta maidosta tuotetaan yhä pienillä perheviljelmillä.

Tiloja on sekä lähellä kuntakeskuk-sia että syrjässä, lossien ja kapeiden hiekkateiden takana. Lehmiä saattaa olla kuusi tai kuusikymmentä, mutta kaikkien tuote on yhtä arvokas. Puhdas kotimainen maito.

TERHI TORIKKA

Maidon hakeminen ensimmäistä kertaa uudesta maitohuoneesta on juhallinen hetki.

KERÄILY

130 maitoautoa liikkeessä joka päivä

Suomen teillä liikkuu päivittäin noin 130 maitoautoa. (Valiolla 100, Arla Ingmanilla 20, pienemmillä meijereillä 1–2)

Valio keräilee 85,5 prosenttia suomalaisesta maidosta.

Maitoa kuljettavat yksityisyrittäjät, joilla on 1–3 autoa.

Maitoautoon ja perävaunuun mahtuu yhteensä 35 000 litraa maitoa.

Täyden lastin arvo nousee helposti yli 10 000 euroon.

Kuljettaja tarkistaa aina maidon laadun ja ottaa tankista näytteen.

Maidon keräily on osaksi kuljetus-alan lainsäädännön ulkopuolella. Kuljettajien ei tarvitse taistella kelloa vastaan, koska taukoja tulee keräilyssä luonnostaan.

Suomessa on runsaat 9 700 maitotilaa ja vajaat 300 000 lehmää.

Maitotilojen määrä vähenee 6 prosenttia vuodessa.

Luomumaidon keruureittejä on Valiolla 10 ja Arla Ingmanilla 2.

Lähde: Melasen kuljetus, Valio, Arla Ingman ja pienemmät meijerit

Tonkat jääneet historiaan

Osmo Melanen on kuljetusyrittäjä kolmannessa polvessa. Yrityksen pe-rustajan, Osmon isoisän, kulkupeleli oli hevonen ja lastina postia ja kalaa.

Maidon ajo alkoi 1955. Tiloja oli mo-nikymmenkertainen määrä nykyiseen verrattuna, samoin maitoautoja.

Kun Osmo aloitti apumiehenä 1977, tonkat kerättiin kyytiin maitolaitureilta. Ne ajettiin meijerille tyhjennykseen ja jaettiin illalla takaisin.

Muutama vuosi myöhemmin maito alettiin imeä tonkista letkulla. Viimeiset tonkat poistuivat käytöstä Melasen reitillä viitisen vuotta sitten.

Ihan kokonaan ne eivät ole kadonneet. Kuljetuspäällikkö **Petteri Laine** Va-liolta kertoo, että tonkkatiloja on Suo-messa vielä kymmenkunta. Osalla kyse on olosuhteiden pakosta, sillä maitoa kuljetetaan myös etäisistä saarista.

TERHI TORIKKA

Osmo Melanen työpäivään sisältyy monenlaista. Kyläniemen saareen Taipalsaarella maitoauto matkaa lossilla. Matkassa kulkee maidon ohessa myös tilauksia tuottajamyyrmälästä tiloille. Sirpa Pellinen tilasi juustoja ylioppilasjuhliin. Jokaisesta tilasäiliöstä otetaan näyte antibioottitestistä varten.

